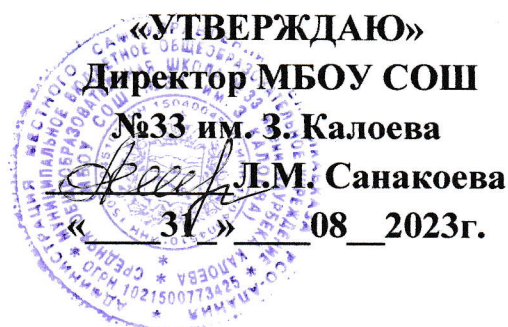

Обсуждено и принято
на заседании МО
учителей гуманитарных наук
МБОУ СОШ №33 им. З. Калоева
Протокол №1 от «31»08. 2023г.

Рабочая программа по родной литературе

2 класс

Преподаватель:

Гаглыева Л.К.

СОГЛАСОВАНО

Зам. директора по УВР

 Павлова В.В.

Владикавказ

Тематикон пълан 2 кълас

Урочы №	Урочы темæ	Урочы мидис æмæ равзари наг фарстатæ	Скъоладзауты зонындзинæдтæм домæнтæ
Сæрды мысинæгтæ (6 сах)			
1	<p>Фыццаг урок</p> <p>Хонæм уæ литературæй ы цымыдисаг дунемæ</p> <p>Чеджемты Геор</p> <p>«Æрдзы диссæгтæ»</p>	<p>Ног чиныгимæ зонгæ кæнын. Чиныгимæ кусын зонын: чингуыты хуызтæ кæрæдзийæ иртасын (ахуыргæнæн, након, аивадон); чиныджы автор чи у, уый зоннын; йæ арæст ын зоннын. Хъæугæ уацмыс куыд ссарæн ис. Куыд зилын хъæуы чиныгмæ.</p> <p>Уацмысы жанр зоннын. Æрдзы рæсугъддзинад æмæ хъæздэгдзинад æмбарын æмæ йын аргъ кæнын. Чиныджы нывмæ гæсгæ халсарты нæмттæ зонын. Æмдзæвгæ раст хъæлæсы уагсæй кæсын.</p>	<p>Зоннын:</p> <ul style="list-style-type: none"> - чиныджы арæст (цъар, сæргонд, титулон сыф, иллюстраци) - уацмысы сæргонд, жанр, йæ авторы ном, йæ сæйраг мидис, нывмæ гæсгæ халсарты нæмттæ. <p>Арæхсын:</p> <ul style="list-style-type: none"> - чиныгимæ архайын, зилын æм, хъæугæ уацмыс дзы ссарын - æмдзæвгæ аив, раст, æмæ æмбаргæ кæсынмæ;
2	<p>Гаглойты Владимир</p> <p>«Хъæды чиныг»</p>	<p>Радзырдæн сæргонд æвзарын. Æрдзон зонинæгтæ бахъуыды кæнын. Текст æмбаргæ каст кæнын. Йæ сæйраг хъуыды йын æмбарын. Текст хи ныхæстæй дзурын. Мæргътæ æмæ цæрæгойты миниуджытæ. Фæрстытæн дзуæппытæ дæттын.</p>	<p>Зоннын:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сæргонд æвзарын; - æмбаргæ каст кæнын; - текст хи ныхæстæй дзурын; <p>Арæхсын:</p> <ul style="list-style-type: none"> - фæрстытæн дзуæпп дæттынмæ; - мæргътæ æмæ цæрæгойты миниуджыты тыххæй радзурынмæ.
3	<p>Токаты Алихан</p> <p>Æмдзæвгæ «Изæрæй»</p>	<p>Уацмысы автор æмæ жанр.</p> <p>Лирикон герой æмæ йæ æнкъарæнтæ.</p> <p>Æмдзæвгæ зæрдывæрдæй ахуыр кæнын.</p>	<p>Зоннын:</p> <ul style="list-style-type: none"> - уацмысы жанр æмæ авторы; - æмдзæвгæ аив кæсын. <p>Арæхсын:</p> <ul style="list-style-type: none"> - лирикон геройы æнкъарæнты тыххæй радзурынмæ; - æмдзæвгæ зæрдывæрдæй ахуыр

			кæнынмæ.
4	Тъехты Амыран «Худæй ахстон»	Уацмысы автор æмæ жанр. Радзырды темæ, йæ мидис, сæйраг хъуыды. Æрдзмæ уарзондзинад гуырын кæнын æмæ цæрæгойтыл узæлын, æххуыс сын кæнын. Дзырд уат: тулдз, къох, саджил.	Зонын: - радзырды темæ, мидис æмæ сæйраг хъуыды; - уацмысы жанр æмæ авторы. Арæхсын: - радзырд хи ныхæстæй дзырынмæ.
5	Борис Сергуненков «Кæм бамбæхсы сæрд»	Жанр. Литературон аргъау. Йæ хицæндзинæдтæ. Афæдзы афонты æрдзы ивддзинæдтæ иртасын. Æвзаргæ каст кæнын. Текст хи ныхæстæй дзырын, хæйттыл æй дих кæнын зонын. Прозæ æмæ поэзийы хицæндзинад æмбарын.	Зонын: - афæдзы афонты ивддзинæдтæ; - литературон аргъау. Арæхсын: - текст æвзаргæ каст кæнынмæ; - прозæ æмæ поэзийы хицæндзинæдтæ иртасынмæ.
Тагъддæр уайут уе скъоламæ (4 сах.)			
6	Хетæгкаты Къоста «Лæгау»	Автор æмæ йæ уарзондзинад сабитæм. Æмдзæвгæйы мидис æвзарын, зæрдывæрдæй йæ ахуыр кæнын. Поэты фæдзæхст.	Зонын: - авторы æмæ йæ фæдзæхст; - цы у рифмæ. Арæхсын: - уацмысы мидисмæ æмбисæндтæ æрхæссынмæ; - æмдзæвгæ зæрдывæрдæй ахуыр кæнынмæ.
7-8	Лидия Даскалова «Алæмæты диссæгтæ»	Автор. Тæлмацгонд уацмыс. Уацмыс æмбаргæ æмæ аив кæсын. Текстæй хъæугæ скъуыддзаг æвзарын. Алы хъуыдыйады мидис дæр интонацийы фæрцы раст бакæсын. Къæйттæй куыст. Диалогы архайын. Нывтыл куыст.	Зонын: - æмбаргæ æмæ аив кæсын; - тексты хъæугæ бынат агурын. Арæхсын: - диалогы архайынмæ; - къæйттæй кусынмæ; - нывтыл кусынмæ.
9	Виктор	Уацмысы автор æмæ жанр.	Зонын:

	Голявкин «Партæйы бын»	Йæ сæйраг хъуыды. Хорз æмæ æвзæр миниуджытæ. Рæдыдыл сæттын. Радзырды диалогон ныхас хицæн кæнын. Диалогы архайджыты ныхас рольтæм гæсгæ кæсын. Аив æмæ раст кæсын.	- уацмысы жанр æмæ авторы; - диалогы архайын. Арæхсын: - сæйраг архайæджы митæн аргъ кæнынмæ; - хи ныхæстæй дзурынмæ.
Уарзын дæ сызгъæрин фæззæг (4 сах.)			
10	Чеджемты Геор «Буркуырæт- джын»	Афæдзы афонтæ. Фæззыгон æрдзы миниуджытæ. Æмдзæвгæйы сæйраг архайæг. Æмдзæвгæ аив кæсын. Адæймаджы хуызы æвдыст бынæттæ. Æмбисæндтыл куыст. Тагъддзуринаг.	Зонын: - афæдзы афонтæ, фæззыгон æрдзы миниуджытæ; - чи у «буркуырæтджын». Арæхсын: - æмдзæвгæ зæрдывæрдæй ахуыр кæнынмæ; - æмдзæвгæйы араехдæр цы дзырд æмбæлы, уый тыххæй радзурынмæ;
11	Николай Сладков «Фæззæг къæсæрыл»	Литературон аргъау. Аргъауы архайджытæ, сæ миниуджытæ. Сæ цæттæдзинад фæззæгмæ. Рольтæм гæсгæ каст. Аргъауы куырыхон æмæ мæтгæнаг Халоны миниуджытæ. Дзырдут: дзедзыкка, еуу, куырыхон, уырынгон, гæркъæраг, дзылы, æнтыснæг.	Зонын: - аргъауы архайджыты æмæ сæ миниуджытæ; - хъæуы цæрджыты; - аргъауы куырыхон æмæ мæтгæнаджы. Арæхсын: - рольтæм гæсгæ кæсынмæ;
12	Быгъуылты Чермен «Мыст æмæ сырддонцъиу ы аргъау»	Аргъауы сæйраг хъуыды. Архайджыты митæн аргъ кæнын. Диалогы архайын. Цы зонд амоны аргъау? Фæрстытæн дзуапп дæттын. Пълан аразын. Аив æмæ æмбаргæ каст кæнын.	Зонын: - аргъауы сæйраг хъуыды; - литературон аргъауы хицæндзинад. Арæхсын: - фæрстытæн дзуапп дæттынмæ; - пълан аразынмæ.
13	Ситохаты Саламджери «Сырддонцъи	Афæдзы афонтæ. Адæймаг æмæ цæрæгойты 'хсæн ахастытæ. Уацмыс хæйттыл дих кæнын. Рольтæм	Зонын: - уацмысы сæйраг хъуыды;

	у»	гæсгæ кæсын. Адæймаджы хуыздæр миниуджытæ æвдисын. Аргъауы сыррдонцъиумæ йæ абарын. Аив кæсын, орфоэпийы нормæтæ хынцгæйæ.	- адæймаджы хуыздæр миниуджытæ. Арæхсын: - рольтæм гæсгæ кæсынмæ; - уацмыс хæйттыл дих кæнынмæ; - фæрстытæн дзуапп дæттынмæ.
Хорзæй хорз зæгъын хъæуы, æвзæрæй та – æвзæр (7 сах.)			
14	Дзесты Куыдзæг «Æххуысгæнджытæ»	Уацмысы темæ æмæ сæйраг хъуыды. Радзырды сæргондыл кусын. Радзырды æцæг æххуысгæнæг. Рольтæм гæсгæ аив кæсын. Адæймаджы хорз æмæ æвзæр миниуджытæн аргъ кæнын. Фæрстытæн дзуапп дæттын. Хи хъуыдытæ дзурын.	Зонын: - уацмысы темæ; - йæ сæйраг хъуыды. Арæхсын: - рольтæм гæсгæ аив кæсынмæ; - хорз æмæ æвзæрæн аргъ кæнынмæ; - хи хъуыдытæ дзурынмæ.
15	Тъехты Амыран «Хивæнд лæппу»	Темæ, сæйраг хъуыды. Æмбаргæ каст. Уацмыс хæйттыл дих кæнын. Пълан аразын. Адæймаджы хуыздæр миниуджытæн аргъ кæнын. Рæдыдыл сæттын æмæ йæ раст кæнын. Радзырдæн æндæр сæргонд дæттын. Нывтыл кусын, «сдзурын сæ кæнын». Фæрстытæн дзуæппытæ дæттын».	Зонын: - уацмыс хæйттыл дих кæнын; - пълан аразын; - хорз æмæ æвзæр миниуджытæ иртасын. Арæхсын: - радзырдæн æндæр сæргонд дæттынмæ.
16-17	Михаил Зощенко «Сайын нæ хъæуы»	Радзырд кæсын. Сæйраг архайæджы сбæрæг кæнын. Радзырды сæргонд æмæ сæйраг хъуыды. Минькæ йæ урок цæй аххосæй нæ сахуыр кодта, ууыл æрдзурын. Лёляйы уынаффæйы æвзæрдзинад бамбарын кæнын. Минькæ æмæ Лёляйы абарын. Чи сæ уыд растдæр? Куыд хъомыл кæны баба йæ кæстæрты? Радзырды ныхас кæй номæй цæуы, уый бæрæг кæнын.	Зонын: - уацмысы мидис; - радзырды сæйраг архайæджы миниуджытæ; - сайын цавæр миниуджытæм хауы, уый; - цы у персонаж. Арæхсын: - радзырды архайджыты рагонд хъуыддæгтæн аргъ кæнынмæ. - проблемон фарстæн дзуапп

		Проблемон фарст: Цы æрцæуы сайæгойыл алы хатт дæр? Æмбисонды мидис æмæ радзырды хъуыдыйы бастдзинад. Тексты хъуыдыйæдтæй пълан аразын. Литературæйы теори: персонаж.	дæттынмæ; - пълан аразынмæ
18	Плиты Илья. «Тæргайгæнаг»	Æмдзæвгæйы сæргонд æмæ йæ темæ. Адæймаджы æвзæр миниуджытæ раргом кæнын. Бинонтæ: мад æмæ æфсымæрты 'хсæн ахастытæ. Æмбисонды мидис æмбарын. Уыци-уыци бахъуыды кæнын. Хъуыдыйæдтæ хъæугæ дзырдтæй æххæст кæнын.	Зонын: - æмдзæвгæйы темæ, йæ сæргондыл кусын; - сæйраг архайæджы æвзæр миниуæг. Арæхсын: - æмбисонд æмæ æмдзæвгæйы мидис барынмæ; - хъуыдыйæдтæ хъæугæ дзырдтæй æххæст кæнынмæ.
19	Валентинæ Осеева «Хæларзæрдæ чызг»	Литературон аргъауы хицæндзинад. Ирони (дæлгоммæ ныхас). Уацмыс кæсын æмæ хи ныхæстæй дзурын. Хи цæстæнгас æвдисын. Хæлардзинадæн уæйгæнæн нæй, æууæнкæн та – хæрæн. Уацмысæн æндæр кæрон æрхъуыды кæнын.	Зонын: - дæлгоммæ ныхасы хицæндзинад; - уацмыс кæсын æмæ хи ныхæстæй дзурын. Арæхсын: - уацмысæн æндæр кæрон хъуыды кæнынмæ; - раст дзуапп æвзарынмæ.
20	Хъантемыраты Кларæ «Аслæнбег»	Радзырд кæсын. Йæ сæйраг хъуыды йын хицæн кæнын. Адæймаджы æвзæр миниуджытæ. Бинонтæ: мад, фыд æмæ сæ лæппуйы 'хсæн ахастдзинæдтæ. Диалогтæ рольтæм гæсгæ кæсын. Æмбисæндты хъуыды æвзарын. Пъланмæ гæсгæ радзырд хи ныхæстæй дзурын.	Зонын: - радзырды сæйраг хъуыды хицæн кæнын; - рольтæм гæсгæ кæсын. Арæхсын: - æмбисæндты хъуыды æвзарынмæ; - пъланмæ гæсгæ радзырд хи ныхæстæй дзурынмæ.
21	Сечъынаты Ладемыр «Трамвайы»	Уацмысы темæ, сæйраг хъуыды. Адæймаджы хорз æмæ æвзæр миниуджытæ. Бинонты 'хсæн ахастытæ.	Зонын: - уацмысы темæ;

		<p>Рæстдзинад æмæ сайын. Уацмысы сæйраг персонаж. Рæдыд æмæ йæ раст кæнын. Уацмысы цаутæ фæд-фæдыл равæрын, сæйрагдæры дзы рахицæн кæнын. Тексты хъуыдыйæдтæй пълан аразын. Хи ныхæстæй дзурын. Æмбисæндтыл кусын.</p>	<p>- йæ сæйраг хъуыды; - адæймаджы хорз æмæ æвзæр миниуджытæ.</p> <p>Арæхсын:</p> <p>- сæйраг персонажæн характеристикæ дæттынмæ; - уацмысы сæйрагдæр цау рахицæн кæнынмæ; - пълан аразынмæ.</p>
22	Б.Юнгер «Урс уарди»	<p>Уацмыс бакæсын. Йæ сæйраг хъуыды йын сбæрæг кæнын. Цæмæн æй схуыдта автор «Урс уарди»? Хæрæг æрмæст урс уардитæ цæмæн хордта, уый скъоладзаутæн бамбарын кæнын. Цæй аххосæй хус кодта урс уарди?</p> <p>Проблемон фарст: алкæуыл æууæндæн ис? Хи хъахъхъæныны æгъдæуттæ. Уардийæн йæхи хъахъхъæныны хос – йæ сындзытæ. Адæймаджы хи хъахъхъæныны мадзæлттæ.</p>	<p>Зонын:</p> <p>- радзырд раст кæсын; - уацмысы сæйраг хъуыды; - цæмæн хус кодта уарди.</p> <p>Арæхсын:</p> <p>- сæйраг хъуыды иртасынмæ; - проблемон фарстæн дзуапп дæттынмæ; - сæйраг архайджытæн характеристикæ дæттынмæ.</p>
23	Чеджемты Геор «Сæныччы фыццаг балц хъæдмæ»	<p>Æмдзæвгæ раст кæсын. Авторы уацмыстæ зæрдыл æрлæууын кæнын. Уацмысы сæргондыл бакусын. Сæныччы фыццаг фембæлд бирæгымæ. Цæмæй балхæдта бирæгъ сæныччы зæрдæ? Куыд спайда кодта бирæгъ гыццыл сæныччы æууæнкæй? Æмдзæвгæйы мидисмæ гæсгæ зæрдылдаринаг: æнæзонгæ адæймагæн дæ хабæрттæ макуы кæн. Уацмысы сæйраг хъуыдымæ гæсгæ</p>	<p>Зонын:</p> <p>- æмдзæвгæ раст кæсын; - авторы уацмыстæй раздæр кæй рацыдысты, уыдоны нæмттæ; - æмдзæвгæйы сæйраг хъуыды.</p> <p>Арæхсын:</p> <p>- бирæгъ æмæ сæныккæн характеристикæ раттынмæ; - хатдзæгтæ кæнынмæ.</p>

		хатдзæгтæ скæнын.	
24	Астемыраты Изет «Мызыхъхъы æмбисонд»	Литературæйы теори: басня. Уацмыс раст кæсын. Æмбисондыл бакусын. Цæмæн сæтты цæваг галæн йæ сыкъа? Читæ вæййынц басняйы сæйраг архайджитæ? Адæймаджы цавæр миниуæг æвдыст æрцыд басняйы? Ног дзырдтыл бакусын.	Зонын: - басня раст кæсын; - сæргондыл кусын; - басняйы сæйраг хъуыды. Арæхсын: - сæйраг архайæгæн характеристика дæттынмæ; - хатдзæгтæ кæнынмæ.
Скодта Митын Лæг йæ урс кæрц (4 сах.)			
25	Хъайтыхъты Геор «Зымæг»	Лирикон æмдзæвгæ. Зымæгон æрдзы ивддзинаedtæ. Абарст (мит æмæ ссад). Сабиты æнкъарæнтæ. Æмдзæвгæ зæрдывæрдæй ахуыр кæнын. Уыци-уыцитæ.	Зонын: - æмдзæвгæйы мидис; - æрдзы ивдзинаedtæ. Арæхсын: - сабиты æнкъарæнтæ æвдисынмæ.
26	Къадзаты Станислав «Залты мит» Къадзаты Станислав «Зымæгон райсом»	Сфæлдыстадон куыст – нывтæй пайда кæнгæйæ радзырд баххæст кæнын. Мидис хи ныхæстæй дзурын. Равдисын сабиты циндзинад залты митыл. Хибарæй кусын – æнæ ахуыргæнæджы æххуысæй радзырд бакæсын. Хи ныхæстæй дзурын. Фæрстытæн дзуæппытæ дæттын.	Зонын: - нывты нæмттæ; - радзырд тагъд кæсын. Арæхсын: - нывты бæсты дзырдтæй кæнынмæ; - проблемон фарстæн дзуапп дæттынмæ. Зонын: - радзырды мидис; - йæ сæйраг темæ æмæ хъуыды. Арæхсын: - текст раст æмæ аив кæсынмæ; - Аланы митæн аргъ кæнынмæ;
27	Чеджемты Геор «Зымæгон уазал бон»	Æмдзæвгæ аив кæсын. Йæ мидис ын æвзарын. Сæргондыл бакусын. Тæхæг цъиутыл аудын зымæджы. Æмдзæвгæмæ гæсгæ чи у цъиуты	Зонын: - æмдзæвгæ аив кæсын æмæ сæргондыл кусын; - æмдзæвгæйы мидис.

		æххуысгæнæг? Цавæр лæппу хоны фыссæг Гæбисы? Фæрстытæн дзуæппытæ раттын. Уыци-уыци бахъуыды кæнын.	Арæхсын: - фæрстытæн дзуæппытæ дæттынмæ; - авторы хъуыдытæ райхалынмæ; - хи хъуыдытæ дзурынмæ.
28	Цæрукъаты Валодя «Заз»	Ног азы бæрæгбон. Митын Лæджы лæвæрттæ. Æмдзæвгæ аив кæсын. Зæрдывæрдæй йæ ахуыр кæнын. Палиндром кæсын.	Зонын: - æмдзæвгæ аив кæсын; - æмдзæвгæйы мидис. Арæхсын: - зæрдывæрдæй ахуыр кæнынмæ; - Ног азы тыххæй радзырд аразынмæ.
29	Будайты Милуся «Зæронд Ног азы æхсæв»	Радзырд хайгай кæсын. Хи ныхæстæй йæ дзурын. Хæдзаронты тыххæй радзурын. Цы сты дедатæ æмæ сæ цæмæн кæнынц ирон адæм зæронд Ног азы? Цавæр къаба бахуыдта Тетейæн йæ нана? Радзырдмæ гæсгæ сывæллæттæ сæхи куыд дæрдтой? Нывыл бакусын. Фæрстытæн дзуæппытæ раттын.	Зонын: - уацмысы мидис; - зæронд Ног аз цы нысан кæны, уый. Арæхсын: - радзырд хи ныхæстæй дзурынмæ; - фарстытæн дзуапп дæттынмæ; - сæйраг архайджытæн характеристикæ дæттынмæ.
Æнæзивæг куы уай – хуыздæр бынат ды бар! (8 сах.)			
30	Æмбалты Цоцко «Скъоламæ»	Æвдзæвгæйы сæйраг хъуыды. Фæззæг æмæ скъола. Фæззыгон ивддзинæдтæ æрдзы. Адæм, цæрæгойтæ æмæ цъиуты цæттæдзинад фæззыгон уазæлтæм. Æмдзæвгæ зæрдывæрдæй ахуыр кæнын. Фæрстытæн дзуæппытæ дæттын.	Зонын: - æмдзæвгæйы сæйраг хъуыды; - фæззыгон ивддзинæдтæ æрдзы. Арæхсын: - æмдзæвгæ æмбаргæ каст кæнынмæ; - зæрдывæрдæй йæ ахуыр кæнынмæ; - фæрстытæн дзуæппытæ дæттынмæ.
31	Æмбисонд «Сæрдасæн»	Адæмон сфæлдыстады уацмыс-æмбисонд. Æмбисонды сæйраг хъуыды. Хинымæры кæсын. Хи ныхæстæй дзурын.	Зонын: - адæмон сфæлдыстады чысыл хуызтæ; - æмбисонды сæйраг хъуыды. Арæхсын: - хинымæры кæсынмæ;

		Уацмысы сәйраг хъуыды æвдисæг рæнхъытæ агурын.	- æвзаргæ каст кæнынмæ.
32	Баситы Мысост «Хъæбулы зæрдæ» Джиоты Катя «Хæдзармæ куыст»	Æмдзæвгæ аив кæсын. Йæ мидис ын æмбарын. Сæйраг хъуыды – коммæгæс уæвын. Мады фæллад æмбарын æмæ йын æххуыс кæнын. Коммæгæсы тыххæй æмбисæндтæ зæрдыл æрлæууын кæнын. Радзырд æмбаргæ каст кæнын. Æмдзæвгæ «Хъæбулы зæрдæ» - имæ йæ абарын. Сайын – æвзæр миниуæг. Рæдыд æмбарын æмæ йæ раст кæнын. Радзырдæн хорз кæрон хъуыды кæнын.	Зонын: - æмдзæвгæ аив кæсын; - æмдзæвгæйы мидис; - ныййарджытæн æххуыс кæнын. Арæхсын: - темæмæ гæсгæ æмбисæндтæ æрхæссынмæ. Зонын: - æмдзæвгæ æмбаргæ каст кæнын; - хи рæдыд æмбарын æмæ йæ раст кæнын. Арæхсын: - дыууæ уацмысы мидистæ барынмæ; - радзырдæн хорз кæрон хъуыды кæнынмæ.
33	Евгений Пермяк «Филя»	Радзырд рольтæм гæсгæ раст кæсын. Сæйраг архайæджы митæн аргъ кæнын. Адæймаджы æвзæр миниуджытæ – хивæнд, хиппæлой æмæ рæузонд. Радзырдæн анализ кæнын. Пълан аразын. Радзырды мидис æмбисæндты хъуыдытимæ бæттын. Мæстæймарæн зæрдыл дарын. Къæйттæй куыст.	Зонын: - рольтæм гæсгæ раст кæсын; - радзырдæн пълан аразын. Арæхсын: - радзырды мидис æмбисæндты хъуыдыимæ бæттынмæ; - сæйраг архайæджы митæн аргъ кæнынмæ; - къæйттæй кусынмæ.
34	Тъехты Амыран «Æгънæг»	Радзырд æмбаргæ æмæ рольтæм гæсгæ кæсын. Уацмысы мидис æмбарын. Сæйраг хъуыды хицæн кæнын. Мад йæ чызджы хуыйын сахуыр кодта. Проблемон фарст: «Мад æцæгæй дæр æвзæр	Зонын: - æмбаргæ æмæ рольтæм гæсгæ каст; - радзырды сæйраг хъуыды хицæн кæнын. Арæхсын: - проблемон фарстæн дзуапп

		уыдта?» Æмбисæндты хъуыды æвзарын.	дæттынмæ.
35	Юрий Ермолаев «Дыууæ адджын гуылы»	Радзырд аив æмæ æвзаргæ каст кæнын. Мад æмæ чызджыты митæн аргъ кæнын. Адæймаджы æвзæр миниуджытæ: æгоммæгæс, хивæнд, хистæры ныхасæн аргъ нæ кæнын. Мады хъомыладон мадзæлттæ. Проблемон фарст: « Мад раст бакодта?» Рольтæм гæсгæ каст. Ирхæфсæн кæсын.	Зонын: - радзырд аив æмæ æвзаргæ каст кæнын; - адæймаджы æвзæр миниуджытæн аргъ кæнын; - раст хъомыладон мадзæлттæ. Арæхсын: - рольтæм гæсгæ кæсынмæ; - проблемон фарстæн дзуапп дæттынмæ; - мидисмæ гæсгæ ирхæфсæн иртасынмæ.
36	Гæдиаты Секъа «Кæсаг, хæфс æмæ цъиусур»	Уацмысы жанр æмæ йæ автор. Æмбаргæ æмæ йæ раст хæлæсы уагæй кæсын. Басняйы сæйраг хъуыды. Йæ архайджыты миниуджытæ. Беседæ аразын: «Æнгом бинонтæ цард арынц».	Зонын: - уацмысы жанр; - фæзминаг æмæ æвзæр миниуджытæ; - уацмысы сæйраг хъуыды. Арæхсын: - беседæйы архайынмæ;
Мæргътæ æмæ цæрæгойты дунейы (5 сах.)			
37	Чеджемты Георг «Сырды бæрæгбон»	Темæйы хицæндзинад. Нывы æмæ æмдзæвгæйы æнахуырæй цы ис? Æмдзæвгæйы архайджытæ æцæгæйдæр кафын зонынц? Аргъæутты иууылдæр сæ кæрæдзимæ хæлар цæстæй кæсынц? Сырды миниуджытыл æрдзурын. Ирхæфсæн бахъуыды кæнын.	Зонын: - темæйы хицæндзинад; - нывмæ гæсгæ кусын; - хъæддаг цæрæгойты миниуджытæ. Арæхсын: - æмдзæвгæйы æнахуырæй цы ис, уый иртасын; - æмдзæвгæ зæрдывæрдæй ахуыр кæнынмæ; - ирхæфсæныл кусынмæ.
38	Аргъау «Рувас æмæ	Аргъауы сæйраг хъуыды - хæларыл хинæй цæуын хорз нæу. Литературон æмæ адæмон аргъауы	Зонын: - литературон æмæ адæмон аргъауы

	зыгъарæг»	хицæндзинад. Аив кæсын, хи ныхæстæй дзурын. Хи хъуыдытæ дзурын. Цæрæгойты миниуджытæ.	хицæндзинад; - аив кæсын, хи ныхæстæй дзурын. Арæхсын: - рувасы хиндзинады тыххæй хи хъуыдытæ дзурынмæ.
39	Хъæйтмазты Аслæмырзæ «Сидзæр»	Æмдзæвгæ аив кæсын. Лирикон геройы æнкъарæнтæ æмдзæвгæйы. Сидзæры сагъæстæ. Сæныччы аирвæзт. Æмдзæвгæ зæрдывæрдæй ахуыр кæнын.	Зонын: - æмдзæвгæ аив кæсын; - æмдзæвгæ зæрдывæрдæй ахуыр кæнын. Арæхсын: - лирикон геройы æнкъарæнтæ равдисынмæ;
40	Хаджеты Таймураз «Рувас, уасæг æмæ лæг»	Æмдзæвгæ ирониимæ кæсын. Цæрæгойты миниуджытæм хъус æрдарын. Рувас æмæ уасæгæн характеристикæтæ раттын. Кæй фæрцы аирвæзт уасæг? Уацмысы сæйраг хъуыды иртасын. Цæмæн хоны фыссæг уасæджы сæлхæр? Цавæр зонд райсæн ис ацы уацмысæй? Проблемон фарст: чи у тыхджындæр – уасæг, рувас æви лæг? Палиндромыл куыст.	Зонын: - æмдзæвгæ ирониимæ кæсын кæсын; - уацмысы сæйраг хъуыды. Арæхсын: - хæдзарон æмæ хæддаг цæрæгойты миниуджытæ иртасынмæ; - проблемон фарстн дзуапп дæттынмæ: - уацмысы сæйраг хъуыдымæ гæсгæ æмбисонд æвзарынмæ.
41	Астемыраты Изет «Æртæ лæппын мысты»	Æмдзæвгæ хъæлдзæг хъæлæсы уагæй кæсын. Æмдзæвгæ хæйттыл дих кæнын. Йæ мидис ын æмбарын. Æмдзæвгæ кæсгæйæ цæстытыл цы мыстытæ ауад, уыдоны ныв скæнын. Æмбисондыл кусын. Дзырдут: местæ, тæгæр фынæй, лалым.	Зонын: - уацмысы мидисмæ гæсгæ хъæлæсы уаг ивын; - æмдзæвгæ хæйттыл дих кæнын; - мидис æмбарын. Арæхсын: - уацмысы цымыдисаг цаумæ ныв скæнынмæ; - æмбисонд æмæ ног дзырдтимæ кусынмæ.
Æгас цæуай, уалдзæг! (7 сах.)			
42	Нигер	Æмдзæвгæ хъæлдзæг хъæлæсы уагæй	Зонын:

	«Сабиты зарæг»	кæсын. Уалдзыгон ивддзинæдтæ æрдзы. Мæргъты хъæлдзæг зарджытæ. Фæрстытæн дзуæппытæ дæттын. Æмбисæндтæ ахуыр кæнын.	<p>- æмдзæвгæ раст хъæлæсы уагæй кæсын;</p> <p>- æрдзы ивддзинæдтæ æмæ мæргъты миниуджытæ уалдзыгон.</p> <p>Арæхсын:</p> <p>- фæрстытæн дзуæппытæ дæттынмæ.</p>
43	Хетæгкаты Къоста «Дзывылдар» «Зæрватыкк»	Æмдзæвгæтæ аив кæсын. Уалдзыгон мæргъты æрбатахт. Дзывылдар æмæ зæрватыччы миниуджытæ. Цæмæн тæхуды кæны поэт дзывылдармæ. Цæмæн у зæрватыччы зарæг уалдзæггæнæг? Æмдзæвгæтæ зæрдывæрдæй ахуыр кæнын.	<p>Зонын:</p> <p>- æмдзæвгæтæ аив кæсын;</p> <p>- æрдзы ивддзинæдтæ уалдзæджы.</p> <p>Арæхсын:</p> <p>- тæхгæ цъиуты миниуджытæ дзурынмæ;</p> <p>- æмдзæвгæтæ зæрдывæрдæй ахуыр кæнынмæ.</p>
44	Джанни Родари «Хур æмæ мигъ»	Литературон аргъау. Авторы зонын. Аргъауы сæйраг хъуыды. Хур æмæ мигъты быцæу. Хуры цин – йæ лæвар цæрæгойтæн æмæ зайæгойтæн. Мигъы къуымбилы маст – их къæвда. Проблемон фарст: «Цавæр адæймагты равдыста фыссæг хур æмæ къæвдайы хуызы?» Æмбисонды хъуыды бамбарын.	<p>Зонын:</p> <p>- уацмысы жанр;</p> <p>- аргъауы сæйраг хъуыды;</p> <p>- уалдзæджы мæйты нæмттæ.</p> <p>Арæхсын:</p> <p>- проблемон фарстæн дзуапп дæттынмæ;</p> <p>- уацмыс анализ кæнынмæ.</p>
45	Токаты Алихан «Уалдзыгон хур хъазыди»	Æмдзæвгæ аив кæсын. Уалдзыгон ивддзинæдтæ æрдзы. Æмдзæвгæ кæсгæйæ цæстытыл цы нывтæ ауад, уыдонæй иу сныв кæнын. Æмдзæвгæмæ гæсгæ мыдыбындзты миниуджыты тыххæй чысыл радзырд кæнæ аргъау æрхъуыды кæнын. Уыци-уыцитæн дзуæппытæ ссарын. Æмдзæвгæ аив кæсын. Æмдзæвгæмæ гæсгæ уалдзыгон нывтæ скæнын. Нывтæм гæсгæ радзырд æрхъуыды	<p>Зонын:</p> <p>- æмдзæвгæ аив кæсын;</p> <p>- уалдзыгон æрдзы ивддзинæдтæ.</p> <p>Арæхсын:</p> <p>- радзырд кæнæ аргъау æрхъуыды кæнынмæ;</p> <p>- ныв кæнынмæ;</p>

	Хъодзаты Æхсар «Уалдзыгон нывтæ»	кæнын. Фæрстытæн дзуæппытæ дæттын. Уыци- уыцийæн дзуапп агурын. Дзырдут: æмбойны, билцъ, тихалæг.	Зонын: - æмдзæвгæ аив кæсын; - нывтæм гæсгæ радзырд аразын. Арæхсын: - æмдзæвгæмæ нывтæ кæнынмæ; - фæрстытæн дзуæппытæ дæттынмæ.
Кæм райгуырдтæн, мæхи кæм базыдтон (6 сах.)			
46	Хозиты Петр «Райгуыраен бæстæ»	Радзырд. Йæ сæйраг хъуыды. Нывмæ гæсгæ куыст. Цы у ирон лæгæн Фыдыбæстæ? Райгуыраен бæстæ ныййарæг мадимæ барын. Уарзон хъæбул æмæ хъæбулы уарзондзинад. Фыдæлты æгъдæуттæ æмæ мадæлон æвзагыл узæлын. Ирыстоны дыууæ хайы. Сæ сæйраг горæттæ. Нæ иумæйаг стыр паддзахад Уæрæсе æмæ йæ сæйраг горæт Мæскуы.	Зонын: - радзырды сæйраг хъуыды; - Ирыстоны сæйраг горæтты нæмттæ; - нæ иумæйаг стыр паддзахад æмæ йæ сæйраг горæты ном. Арæхсын: - нывмæ гæсгæ кусынмæ; - Райгуыраен бæстæмæ хи цæстæнгас æвдисынмæ.
47	Джыккайты Шамиль «Мæсгуыты хабар»	Текст раст, æмбаргæ каст кæнын. Радзырды сæйраг хъуыды. Мæсгуыты нысаниуæг хохаг адæмы царды. Персы сахы æрбабырст. Хæххон адæмы хъæбатырдзинад æмæ Персы сахы фæтард Зæрæмæгæй. Ныв цы бынатмæ ахæссæн ис, уый ссарын æмæ бакæсын. Фæрстытæн дзуæппытæ дæттын.	Зонын: - текст раст, æмбаргæ каст кæнын; - радзырды сæйраг хъуыды; - мæсгуыты нысаниуæг хæххон адæмы царды; - Персы сахы æрбабырст æмæ йæ фæлыгъд; - Зæрæмæджы хъæбатырдзинад. Арæхсын: - хи хъуыдытæ зæгъынмæ.
48	Ходы Камал. «Цин»	Автор Лирикон æмдзæвгæ аив кæсын. Нывмæ гæсгæ кусын. Æнæзонгæ дзырдтæ бæрæг кæнын. Раст кæсын	Зонын: - лирикон æмдзæвгæ æмæ йæ авторы; - аив æмæ хъæлдзæг хъæлæсы уагæй

		(хъæлдзæг хъæлæсы уагæй). Аив кæсыны конкурс аразын (жюриый скъоладзаутæ сæхæдæг). Палиндром бахъуыды кæнын.	кæсын. Арæхсын: - аив кæсыны конкурсы архайынмæ; - жюриый уæнг уæвгæйæ раст аргъ кæнынмæ.
49	Хъайтыхъты Азæмæт «Баба, уæлахиз мæ хъæуы»	Автор. Уацмысы жанр. Текст раст, аив кæсын. Цæггæй (абзацгай) каст. Радзырды сæйраг хъуыды. Фыдыбæстæйы Стыр хæсты тыххæй хуымæтæг зонинæгтæ. Гыццыл лæппуйы сагъæс. Хæстон адæмы хъæбатырдзинад. Ног царды тыххæй дзырын. Дзырдут: рейхстаг, хæрзиуджытæ, хæрзæгурæггаг, хордзен.	Зонын: - уацмысы жанр, йæ авторы; - Фыдыбæстæйы стыр хæсты тыххæй. Арæхсын: - текст абзацгай кæсынмæ; - хæсты фыдбылызтæ æмбарынмæ; - хæрзæгурæггаджы гуыл цы нысан кæны, уый æмбарынмæ; - хъæбатырдзинады миниуджытæ иртасынмæ.
50	Джыккайты Шамиль «Уызыны хæдзар»	Уацмысы жанр. Аргъауы сæйраг хъуыды. Уызыны цард кæйдæр хæдзары. Фысымты цæстæнгас уызынмæ. Цы нæ фаг кæны уызынæн? Цы у хи хæдзар? Дойны æмæ æххормаг цæуылнæ тых кæнынц уызыныл? Хи хæдзар æмæ хи бæстæмæ уарзондзинад. Æмбисонды хъуыды зæрдыл бадарын.	Зонын: - уацмысы жанр æмæ авторы; - аргъауы сæйраг хъуыды; - уызыны æнкъарддзинад. Арæхсын: - фæрстытæн дзуапп дæттынмæ; - æмбисондыл кусынмæ.
51	Джыккайты Шамиль. «Бæрзонд æфцæгыл» Æмбисонд	Уацмысы жанр. Автор. Радзырды сæйраг хъуыды. Дыууæ суадоны æмæ дыууæ гагайы - иу хох иу зæххы сой (сæ нысаниуæг сын æмбарын кæнын). Цæгат æмæ Хуссар. Хæлардзинад æмæ æфсымæрдзинад. Цæргæс – зæххы фарн, хæхты уд. Фысгæ кæнæ дзургæ сочинени. Дзырдутон куыст. Æмбисонд бамбарын кæнын æмæ йæ бахъуыды кæнын.	Зонын: - радзырды сæйраг хъуыды; - цæгаты æмæ хуссары суадæттæ æмæ скъамотæ иу ад цæмæн кодтой; - Мурат æмæ Сæрмæт цы рагъыл лæууыдысты, уый нысаниуæг. Арæхсын: - хæлардзинад æмæ æфсымæрдзинадæн аргъ кæнынмæ; - дзургæ кæнæ фысгæ сочинени хъуыды кæнынмæ;

			- æмбисондыл кусынмæ.
--	--	--	-----------------------

Азы кæронмæ скъоладзаутæ хъуамæ базоней:

- æмбаргæ, аив æмæ раст кæсын;
- уацмысы мидисæй фæрстытæн дзуапп дæттын;
- хъуыдымæ гæсгæ кæрæдзимæ хæстæг дзырдтæ иртасын;
- хъæлæсы уаг раст аразын;
- чысыл текст хинымæр кæсын;
- литературон жанртæ кæрæдзийæ хицæн кæнын;
- зындгонд фысджыты нæмттæ зонын, сæ уацмыстæ сын нымайын;
- чысыл текст хи ныхæстæй дзурын.